

گفتاری پیرامون
بحث انحصار وراثت
در نظام حقوقی ایران

مؤلف: روح اله فیاضی
کارشناس حقوقی و مدرس دانشگاه

سرشناسه	فایضی، روح‌الله، ۱۳۶۰ -
عنوان قراردادی	ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نام پدیدآور	گفتاری پیرامون مبحث انحصار وراثت در نظام حقوقی ایران/ مولف روح‌الله فایضی
مشخصات نشر	تهران: انتشارات علمی فرهنگی شعبانی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۱۲۲ ص.
شابک	978-600-95625-8-9
وضعیت فهرست نویسی	فنی
یادداشت	کتابنامه: ص. ۹۳ - ۹۹.
موضوع	ارث -- ایران
موضوع	Inheritance and succession -- Iran
موضوع	وصیت و وصیتنامه‌ها -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	Wills -- *Law and legislation -- Iran
موضوع	قانون مدنی -- ایران
موضوع	Civil law -- Iran
رده بندی کنگره	KM117۷۰/ف۹گ۷ ۱۳۹۵
رده بندی ربی	۳۶۶/۵۵۰۵۲
شماره ثبت‌نامی ملی	۴۴۹۶۴۴۶

انتشارات علمی فرهنگی شعبانی

گفتاری پیرامون مبحث انحصار وراثت در نظام حقوقی ایران

مؤلف: روح‌الله فایضی (کاشناس حقوق و مدرس دانشگاه)

ویراستار: امیر ابراهیم شعبانی

طراح و صفحه‌آرا: امیر ابراهیم شعبانی

ناشر: انتشارات علمی فرهنگی شعبانی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول- ۹۵

قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹-۸-۹۵۶۲۵-۶۰۰-۹۷۸

سال چاپ: ۱۳۹۵، انتشارات علمی فرهنگی شعبانی تماس: ۰۹۱۲۱۴۵۹۶۸۱ - ۶۶۵۷۳۲۱۴

کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است. هرگونه نسخه‌برداری، اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی (به‌جز اقتباس جزئی در نقد و بررسی و اقتباس در گیومه در مستندنویسی و مانند آن‌ها) بدون مجوز کتبی از مؤلف ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

فهرست

مقدمه.....	۹
فصل اول تشریفات صدور.....	۱۱
۱-۱- معنای حصر وراثت.....	۱۳
۱-۱-۱- معنای لغوی.....	۱۳
۱-۱-۲- معنای اصطلاحی.....	۱۳
۱-۲- اشخاص ذی‌ربط جهت درخواست گواهی حصر وراثت.....	۱۳
۱-۳- مرجع صالح برای پیگیری و دادن گواهی انحصار وراثت.....	۱۴
۱-۳-۱- مرجع صالح در رکن سابق.....	۱۴
۱-۳-۲- مرجع صالح فعلی.....	۱۵
۱-۳-۳- مرجع صالح خارج از کشور و اتباع خارجی.....	۱۶
۱-۳-۳-۱- محل اقامت دائمی متوفی در خارج از ملکیت باشد.....	۱۶
۱-۳-۳-۲- مرجع صالح صدور گواهی انحصار وراثت برای تبعه خارجی.....	۱۶
۱-۴- مدارک لازم جهت تقاضای تصدیق انحصار وراثت.....	۱۷
۱-۵- هزینه دادرسی.....	۲۹
۱-۵-۱- تعریف دعوا.....	۲۹
۱-۵-۲- ضرورت تشخیص دعوای مالی از دعوای غیرمالی.....	۳۰
۱-۵-۳- معیار تشخیص دعوای مالی از غیرمالی.....	۳۲
۱-۵-۴- مالی یا غیرمالی بودن تصدیق حصر وراثت.....	۳۲
۱-۶- اقدامات مرجع صالح و مندرجات گواهی.....	۳۴
۱-۶-۱- انتشار آگهی.....	۳۴

- ۱-۶-۱-۱- در زمان سابق..... ۳۴
- ۱-۶-۱-۲- در زمان فعلی..... ۳۵
- ۱-۶-۲- لزوم یا عدم لزوم جلسه رسیدگی..... ۳۸
- ۱-۶-۳- مندرجات گواهی انحصار وراثت..... ۳۹
- ۱-۶-۴- اقدامات مرجع صالح از جهت کفر یا ایمان مورث و ورثه..... ۴۱
- ۱-۶-۱- مسلمان بودن مورث..... ۴۱
- ۱-۶-۲- کافر بودن مورث..... ۴۳
- ۱-۶-۵- عدد، درجه، افراد غیر نسب و سبب..... ۴۶
- ۱-۷- مدت زمان اثبات گواهی انحصار وراثت..... ۴۸
- فصل دوم آثار، اعتبار و اعتبارات استرایی انحصار وراثت..... ۴۹
- ۱-۲- آثار گواهی انحصار وراثت و موارد کاربرد آن..... ۵۱
- ۱-۱-۲- آثار گواهی انحصار وراثت..... ۵۱
- ۲- ثبت انتقال ملک متوفی به نام ورثه در دفتر ملاک..... ۵۲
- ۱-۲-۲- موارد کاربرد گواهی انحصار وراثت..... ۵۳
- ۲-۲- ماهیت و اعتبار گواهی انحصار وراثت..... ۵۳
- ۲-۲-۱- ماهیت گواهی انحصار وراثت..... ۵۳
- ۲-۲-۲- اعتبار گواهی انحصار وراثت..... ۵۵
- ۲-۲-۲- اعتبار گواهی انحصار وراثت صادره از کشور خارج..... ۵۷
- ۲-۳- اعتراض به درخواست و گواهی انحصار وراثت..... ۵۸
- ۲-۳-۱- اعتراض به درخواست انحصار وراثت..... ۵۸
- ۲-۳-۱-۱- اشخاصی که حق اعتراض به درخواست حصر وراثت دارند..... ۵۹
- ۲-۳-۱-۲- چگونگی رسیدگی به دعوی اعتراض به درخواست حصر وراثت..... ۶۰

۶۱	۲-۳-۲-اعتراض به گواهی انحصار وراثت.....
۶۱	۲-۳-۲-۱-اشخاصی که حق اعتراض به گواهی حصر وراثت دارند.....
۶۶	۲-۴-انواع اعتراض به گواهی انحصار وراثت.....
۶۶	۲-۴-۱-اعتراض با صیغه کیفری.....
۶۸	۲-۴-۱-۱-نحوه اعتراض.....
۶۸	۲-۴-۲-اعتراض با صیغه حقوقی.....
۶۸	۲-۴-۲-۱-از جهت حذف نام بعضی از افراد.....
۶۹	۲-۴-۲-۱-۱-ادامه مورد قبول برای نفی نسب.....
۷۲	۲-۴-۲-۲-از جهت رجوع نام بعضی از افراد در گواهی.....
۷۳	۲-۴-۲-۲-۱-اثبات رابطه وجیه و رابطه نسب.....
۷۵	۲-۴-۲-۳-از جهت اصلاح میراث بهم ارث.....
۷۸	۲-۴-۲-۴-از لحاظ جنسیت زمان فوت.....
۷۹	۲-۴-۲-۵-از جهت تقویم مال.....
۸۰	۲-۴-۲-۶-اعتراض به صحت و تقسیم وصیت نامه ابرازی در گواهی حصر وراثت.....
۸۱	۲-۵-اعتراض خارج از مهلت.....
۸۱	۲-۶-نتیجه اعتراض به گواهی انحصار وراثت در حین و بعد از تقسیم ترکه.....
۸۲	۲-۶-۱-اعتراض به انحصار وراثت در حین تقسیم ترکه.....
۸۳	۲-۶-۲-برگشت اقدامات انجام شده پس از اصلاح گواهی حصر وراثت.....
۸۳	۲-۶-۲-۱-هنگامی که مال غیر به تساوی در حصص شرکا قرار گیرد.....
۸۴	۲-۶-۲-۲-هنگامی که مال غیر در تمام حصص شرکا مفروضاً به تساوی نباشد.....
۸۸	۲-۷-بررسی گواهی های متعارض.....
۹۰	نتیجه گیری.....

پیشنهادهای.....	۹۱
فهرست منابع.....	۹۳
ضمایم.....	۹۷

www.ketab.ir

مقدمه

انسان‌ها در حیات اجتماعی خود با یکدیگر در تعامل می‌باشند در نتیجه این تعامل آثار حقوقی بر روابط موجود بین آن‌ها مترتب می‌شود این تعاملات و آثار نه‌تنها در زمان حیات افراد، بلکه بعد از فوت آن‌ها نیز همچنان ادامه دارد به این شکل که هرگاه شخصی از دنیا می‌رود از خود اموال و حقوق مالی به‌جا می‌گذارد مسئله ارث که اکثر علمای حقوق را به خود مشغول نموده و هر یک به ترتیبی آن را مرتب کرده است، عبارت از دانستن این‌که دارایی و حقوق شخص باید بعد از فوت او به چه کسی برسد، آیا ماترک را باید به اشخاصی منتقل شود که قانون معین می‌کند و یا به کسانی که خود او انتخاب می‌نماید؟

بدیهی است که هر کس در دنیا به یک عده از اشخاص علقه تامی دارد و مایل است که بعد از فوت او اگر اشخاص حقیقی دارد به همان اشخاص منتقل شود. کسانی که در درجه اول و بیشتر از دیگران طبعاً علقه و محبت یک نفر واقع می‌شوند کسانی هستند که آن یک نفر باعث رجوع آن‌ها شده و یا آن‌ها باعث وجود او شده‌اند این اشخاص عبارتند از اولاد و ابویین انسان. پس اولاد و ابویین کسانی خواهند بود که به‌حکم طبیعت بعد از فوت یک نفر باید در درجه اول قائم مقام او شده و دارایی او را قهراً تملک کنند. هرگاه یک نفر نه اولاد داشته باشد و نه ابویین، بدیهی است که علقه و محبت او بیشتر به اجداد او که در این صورت به‌حکم ابویین می‌باشند و همچنین به برادر و خواهر او متوجه خواهد بود. به همین طریق به هر دو جهات که شخص از داشتن ارحامی که به‌واسطه اقربیت اولویت دارند محروم باشد علقه و محبت او متوجه اقربای دورتر او می‌گردد. پس به‌حکم طبیعت، طبقات مختلفی است که در میان اقربای نسبی باید بعد از فوت یک نفر وارث او گردند معلوم و معین است. اقربای نسبی کسانی هستند که یا به جهت ولادت از هم متصل به یکدیگر می‌شوند مثل پدر و فرزند و یا به‌واسطه ولادت از شخص واحد یعنی داشتن جامع نسب مثل دو برادر، ولی انسان اعم از اینکه خویشاوند نسبی داشته و یا نداشته باشد و اعم از اینکه خویشاوندانش با او نزدیک یا دور باشند ممکن است تأهل کرده و در حقیقت برای زندگی خود شریکی نیز اختیار نموده باشد که در این صورت علقه زوجیت نیز ایجاد محبتی می‌نماید

که کمتر از محبت اقرбай نسبی نخواهد بود. پس زوج یا زوجه نیز از جمله کسانی خواهند بود که خواه برای میت اقرбай نسبی باشد و خواه نباشد باید از ترکه او حصه ببرند.

نظر به مراتب فوق کسانی که باید بعد از فوت یک نفر دارایی او را تملک نمایند طبیعتاً معلوم است و قانون‌گذاران نیز همین حکم طبیعت را تعقیب و تأیید نموده و طبقات مختلف وارثین شخص را باملاحظه علقه و محبتی که بین یک نفر و اقرбай او موجود می‌باشد معین کرده‌اند این قانون طبیعی که قانون شریعت نیز منطبق با آن است به قدری رسماً با ناموس بشر و نظام جماعت انسانی است به‌طوری‌که قوانین و مقررات موضوعه از آن‌ها انصراف از آن را نداده‌اند و بنابراین هیچ‌کس نمی‌تواند کسی را که حق وراثت ندارد وراثت قرار دهد یا کسی را که قانوناً وارث است از سهم‌الارث خود محروم کند. در همین راستا به‌منظور اینکه وراثت بتوانند سهم‌الارث خود را مطالبه و در آن تصرف کنند ابتدا لازم است وراثت منحصر بودن ایشان و سهم‌الارث هر یک از ایشان در دادگاه بررسی و اثبات گردد. این خصوص برابر بند ۳ ماده ۱۱ قانون شوراها حل اختلاف مصوب ۱۳۸۷ شورا پس از رسیدگی گواهی‌نامه‌ای به نام تصدیق انحصار وراثت صادر می‌نماید که در اختیار اشخاص ذینفع قرار خواهد گرفت. انحصار وراثت در حقوق عبارت است از معلوم نمودن تعداد وراث متوفی توسط مراجع ذی‌صلاح. در این کتاب سعی ما بر این است که به‌منظور اخذ گواهی‌نامه انحصار وراثت بپردازیم و در ادامه به این امر اشاره کنیم که آیا می‌تواند به گواهی مذکور اعتراض کرد و چه اقداماتی را باید انجام داد.

روح اله فیاضی

کارشناس حقوقی و مدرس دانشگاه